

IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO
NACIONALNEGA PROGRAMA
VISOKEGA ŠOLSTVA
2021-2030

Predlog Ekspertne skupine za pripravo NPVŠ 2021–2030

8.12.2020

IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO NACIONALNEGA PROGRAMA VISOKEGA ŠOLSTVA 2021–2030

Izhodišča za pripravo Nacionalnega programa visokega šolstva 2021–2031 so opredeljena v sedmih vsebinskih točkah:

Pomen visokega šolstva za slovensko družbo in njen razvoj:

1. Družbeni razvoj
2. Visokošolski sistem

Ureditev zakonskega okvira in sistemsko financiranje javne službe na področju visokega šolstva:

3. Zakonodaja
4. Financiranje

Zagotavljanje kakovosti:

5. Kakovost

Mednarodna vpetost:

6. Internacionalizacija

Digitalna preobrazba

7. Digitalizacija

VSEBINA

1	Družbeni razvoj.....	4
2	Visokošolski sistem.....	6
3	Zakonodaja	7
4	Financiranje	8
5	Kakovost	9
6	Internacionalizacija.....	10
7	Digitalizacija.....	11

POVZETEK CILJEV NPVŠ DO LETA 2030

- Slovenija bo že pred letom 2030 uspešna, na znanju temelječa družba.
- Vrednote, ki jih goji visoko šolstvo, so: odličnost v izobraževanju, raziskovanju in umetnosti, akademska svoboda, odzivnost za potrebe gospodarstva, spoštovanje institucionalne avtonomije, družbena odgovornost, integriteta in zaupanje, etika, enakost in nediskriminatornost, dostojanstvo, pravičnost in vključevalnost.
- Visokošolski zavodi zagotavljajo odlične kadre za potrebe celotne družbe, so del strateške usmeritve – Družba 2050, ki vključuje tehnološki napredek s poudarkom na družboslovju in humanistiki.
- Jedro visokošolskega sistema v obdobju do leta 2030 ostajajo javne univerze in javni samostojni visokošolski zavodi, javno mrežo visokošolskih zavodov dopolnjujejo zasebni visokošolski zavodi; pomemben je regionalno uravnotežen razvoj.
- Visoko šolstvo je uspešno integrirano v vse mednarodne dejavnosti, v različne raziskovalne programe ter programe mobilnosti in v evropske mreže univerz.
- Vzpostavljen je sistem notranje organiziranosti univerz in samostojnih visokošolskih zavodov, ki spodbuja sodelovanje med različnimi zavodi, pomembno izboljšano je sodelovanje visokošolskih zavodov z raziskovalnimi inštituti, gospodarstvom in negospodarstvom.
- Javno službo na področju visokega šolstva sestavljajo izobraževalna, raziskovalna in umetniška dejavnost na vseh stopnjah študija.
- Koncesije za izvajanje javne službe na področju študijske dejavnosti se podeljujejo za študijske programe, ki dopolnjujejo že obstoječe, izvajane s strani javnih visokošolskih zavodov.
- Visoko šolstvo se opira na mednarodno primerljivo nacionalno zakonodajo, ki enotno ureja izvajanje in financiranje izobraževalne, raziskovalne in umetniške dejavnosti.
- Zagotavlja se stabilno financiranje visokega šolstva, univerze in drugi visokošolski zavodi so po obsegu financiranja v odstotku BDP-ja v prvi tretjini med državami EU-ja.
- Izvedena je sistemska ureditev investicij v infrastrukturo – v nove pametne stavbe in veliko raziskovalno opremo.
- Visoko šolstvo v Sloveniji dosega mednarodno primerljivo visoko kakovost in odličnost nad povprečjem držav EU-ja pri vseh standardnih kazalnikih.
- Natančno so določeni pomen in oblike internacionalizacije.
- Zagotovljeni so atraktivni delovni pogoji tako za domače perspektivne mlade kadre kot tudi za gostujoče učiteljice in učitelje ter raziskovalke in raziskovalce iz tujine.
- Visoko šolstvo sledi trendom digitalne preobrazbe in jih aktivno sooblikuje.
- Določeni so mehanizmi sprotne spremljanja uresničevanja NPVŠ-ja.
- Slovenija ima enovito ministrstvo za področje visokega šolstva, znanosti in tehnologije.

KLUČNI CILJI¹

Dvigniti raven in kakovost izobrazbe v Sloveniji, povečati odzivnost, prožnost in privlačnost visokošolskega sistema glede na potrebe gospodarstva in celotne družbe, okrepiti njegovo mednarodno vpetost, izboljšati dostopnost izobraževanja in možnosti za trajno izobraževanje ter vseživljenjsko učenje v visokem šolstvu, povečati intenzivnost raziskav in inovacij, izboljšati prenos znanja v okolje.

Ukrepi morajo zagotoviti pogoje za kroženje možganov tako v slovenskem kot tudi mednarodnem prostoru skladno s prizadevanji EU-ja za doseganje tega cilja.

Določi se učinkovite mehanizme triletnega spremljanja, vrednotenja in ukrepanja glede uresničevanja NPVŠ-ja.

Slovenija ima enovito ministrstvo za področje visokega šolstva, znanosti in tehnologije.

1 DRUŽBENI RAZVOJ

Z jasno zastavljenimi cilji svojega položaja v EU je Slovenija globalno uspešna in na znanju temelječa družba, kar dosega z odličnim visokim šolstvom, ki zagotavlja pridobivanje konkurenčnega in kakovostnega kadra za potrebe delodajalcev prvenstveno v Sloveniji kakor tudi v tujini. Slovensko visoko šolstvo se zmore in zna odzvati na pospešeno dinamiko sprememb razvoja družbe in izzivov iz okolja. Odlikujejo ga: **inovativnost, pedagoška, raziskovalna in umetniška odličnost**, naraščajoča kakovost v mednarodnem merilu, stimulatívni delovni in študijski pogoji, visoki standardi akademske kulture in etike, odzivnost na potrebe gospodarstva, spoštovanje institucionalne avtonomije, družbena odgovornost, integriteta in zaupanje, enakost in nediskriminatornost, dostojanstvo, pravičnost in vključevalnost. Hkrati na strateški ravni vzdržuje ekosistemsko raznolikost s poglobljeno pluralizacijo disciplin, ki jih spróti usklajuje z drugimi strategijami in sistemi, kot so pametna specializacija in odprte inovacije.

- 1.1. Visokošolski zavodi aktivno prispevajo k napredku družbe** na področjih svojih poslanstev: izobraževanja, raziskovanja, umetnosti in prenosa znanja v okolje ter doprinosa k družbenim in gospodarskim inovacijam. Izvajajo na študentke in študente osredinjeno in iz raziskovalnega dela izhajajoče izobraževanje; na področju raziskovalnega dela dosegajo mednarodno primerljivo odličnost in so nosilci temeljnih raziskav v slovenskem prostoru; na področju umetnosti dosegajo mednarodno primerljivo odličnost; celovit sistem prenosa znanja bistveno doprinaša h krepitvi celotne družbe ter prispeva k povečanju konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.
- 1.2. Omogoča in vzpodbuja se trajnostno naravnano in vzdržno regionalizacijo slovenskega visokošolskega prostora s ciljem zagotavljanja kakovostnega študija, dostopnega vsem, in pospeševanja razvoja regij**, katerega nosilci so tudi visokošolski zavodi. Regionalizacija ustrezno podpira in dopolnjuje pomen osrednje Slovenije kot pogloblitve visokošolske izobraževalne in raziskovalne regije.
- 1.3. Pospešeno in sistematično se vlaga v znanje, znanost in umetnost**, s čimer se strukturirano in trajno podpira sodelovanja med akademsko raziskovalno sfero in gospodarstvom ter družbenim okoljem.
- 1.4. Visokošolski zavodi so del usmeritve – Družba 2050** (tehnološki napredek s poudarkom na vlogi družboslovja in humanistike). Zagotavlja se kakovostno, vključujočo, raznoliko, decentralizirano in trajnostno naravnano javno službo na področju visokega šolstva, ki posameznici ali posamezniku zagotavlja dolgoročno osebno in socialno varnost ter možnosti za intelektualni razvoj in kreativnost

¹ Izhodišča za pripravo Nacionalnega programa visokega šolstva 2021–2030 upoštevajo smernice dokumentov, kot sta: Bolonjski proces – Rimská deklaracija 2020 (<http://www.ehea.info/page-ministerial-declarations-and-communicues>) ter EUA – Evropske univerze 2030 (Europe's universities 2030 – EUA's vision for the future draft content for vision paper part I – universities without walls – a vision for the new decade).

ter ustvarjanje dobrin v skladu s potrebami Družbe 2050. Prostor znanosti oziroma raziskovanja je odprt za hibridne oz. interdisciplinarne povezave z umetniškimi področji s poudarkom na ustvarjalnem in drznem kombiniranju disciplin ter različnih veščin in vednosti. Humanistika in umetniška področja so ustrezno zastopana oziroma prioriteto uravnovešena, četudi družbeni trendi v ospredje postavljajo tehnološke, naravoslovne ter mnoge družboslovne študije oziroma kompetence. Sistemsko je urejeno uveljavljanje potenciala družbenih in gospodarskih inovacij iz presečišča umetnosti, znanosti in tehnologij, podpira se sinergijske učinke teh treh področij.

- 1.5. **Izobraževanje, znanost in umetnost so prepoznani kot ključna področja razvoja družbe.** Visoko šolstvo zagotavlja človeške vire, na katerih temelji trajnostni razvoj družbe. Pri tem je prilagodljivo in se hitro odziva na potrebe gospodarstva. Še posebej se uveljavljajo pomen in vidnost ter učinkovitost umetniških področij ter humanistike pri gospodarskem ter družbenem razvoju. Vsaj 50 % državljanek in državljanov Slovenije v starosti od 30 do 34 let zaključijo eno od stopenj visokošolskega izobraževanja.
- 1.6. **Visoko šolstvo je vključeno v vsa prioriteta strateška področja družbenega razvoja in naslavlja ključne družbene in gospodarske izzive,** kot so: podnebne spremembe, zelene tehnologije, demografske spremembe (starajoča družba), migracije, umetna inteligenca in digitalna preobrazba, vključno z okoljsko in zdravstveno varnostjo. Visokošolski sistem in znanost sta nosilca trajnostnega razvoja in zelenega prehoda ter najpomembnejša vira rešitev za odgovorno načrtovan razvoj družbe prihodnosti.
- 1.7. **Spodbuja se zavedanje** o vrednosti visokega šolstva za družbo in njegovem potencialu za dejanske družbene in gospodarske inovacije s poudarkom na vlogi umetniških področij ter humanistike pri njihovem razvoju.
- 1.8. Visoko šolstvo je prostor raziskovanja, kjer se lahko varno preizkuša ustrezne rešitve in modele za prihodnost.
- 1.9. **Visoko šolstvo je močno vpeto v mednarodno okolje** z nudenjem odličnih pogojev za študij tako študentkam in študentom evropskega prostora kot tudi širše in z nudenjem kakovostnih, vrhunsko opremljenih delovnih mest ter stimulativnih delovnih pogojev za visokošolske učiteljice in učitelje, sodelavke in sodelavce ter raziskovalke in raziskovalce.
- 1.10. **Sistemsko so urejene kadrovske krepitve visokošolskih zavodov** s prednostnim ciljem kadrovskega pomlajevanja ob hkratni spodbudi dolge aktivne participacije uveljavljenih visokošolskih učiteljic in učiteljev ter raziskovalk in raziskovalcev. Visokošolski zavodi vodijo aktivno mednarodno odprto kadrovsko politiko z visokimi kriteriji kakovosti zaposlovanja kadrov ter aktivno politiko njihovega nadaljnega razvoja z jasnimi pričakovanji in kriteriji glede uspešnosti znanstvenoraziskovalnega oziroma umetniškega in izobraževalnega dela zaposlenih. V to so ustrezno sistemsko umeščena tudi medsektorska sodelovanja in medsektorske mobilnosti.
- 1.11. Zagotovljeni so privlačni raziskovalni pogoji za obetavne mlade kadre in za gostujoče visokošolske učiteljice in učitelje ter raziskovalke in raziskovalce iz tujine, ki imajo pomembno vlogo v slovenskem visokošolskem sistemu ter v njem delujejo tako, da maksimalno izkoriščajo svoje potenciale ter vzajemno bogatijo znanje.
- 1.12. Visokošolski zavodi pripravljajo študentke in študente na aktivno državljanstvo in poklicno pot, omogočajo osebni razvoj študentk in študentov ter ohranjanje širokega spektra znanj na visoki ravni.
- 1.13. **Slovenija ima izdelano kakovostno in trajnostno strategijo izboljševanja zaposljivosti diplomantk in diplomantov,** s čimer država aktivno vpliva na zaposlovalno okolje, jasno razdeljuje pristojnosti za karierno podporo in je odprta v mednarodna partnerstva ter medsebojno sodelovanje institucij.
- 1.14. Visoko šolstvo je brezplačno dostopno vsem ne glede na socialni položaj, spol, spolno usmerjenost, starost, politično ali drugo prepričanje, versko, etnično ali narodno pripadnost, družinsko obliko, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino posameznice ali posameznika.
- 1.15. Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja je pomembno vodilo oblikovanja in organizacije delovnega in študijskega procesa, ki podpirata dobro počutje in kakovostno življenje ter preprečujeta izgorevanje in s tem doprinašata k boljšemu duševnemu in fizičnemu zdravju vseh deležnikov tako znotraj kot zunaj visokošolskega sistema.

2 VISOKOŠOLSKI SISTEM

Visokošolski sistem ima vzpostavljeno visoko raven sodelovanja med vsemi deležniki v visokem šolstvu in uveljavlja smelo strateško zastavljen, a postopno izvajan razvoj. Pri tem upošteva in uporablja tako obrobja nacionalne visokošolske skupnosti ter družbe kot take ali njenih delov (socialna in regijska vključenost v akademski proces) kakor tudi robna območja disciplin, raziskovalnih ter ustvarjalnih zamisli, tematik, konceptov in estetik.

Visoko šolstvo deluje kot trajnostno naravnano, notranje raznolik, samoobnovljiv, na zunanje in notranje spremembe **odziven in odporen ekosistem**, ki se zmore odzivati na hitro spreminjajoče se potrebe družbe, ponuja privlačne in aktualne študijske programe ter prepoznava potenciale široke množice študentk in študentov kot aktivnih soustvarjalcev sodobne družbe. Upošteva njihove potrebe ter podpira njihov osebni razvoj.

- 2.1.** Visokošolski zavodi so avtonomni, odprti v mednarodno skupnost, etični in družbeno odgovorni, podjetni, učinkovito vodeni, odgovorni za zagotavljanje visoke kakovosti izobraževalne in raziskovalne dejavnosti.
- 2.2.** Visokošolski sistem je pripravljen za prožen in ustvarjalen odziv na spremembe, pri čemer upošteva spremembo kot vseprisotno dejstvo.
- 2.3.** Visokošolski sistem sestavljajo javne univerze, javni samostojni visokošolski zavodi in zasebni visokošolski zavodi. **Jedro visokošolskega sistema so javne univerze in javni samostojni visokošolski zavodi**, ki so financirani s strani države, kar omogoča brezplačni študij vsaj do dokončanja druge stopnje, v čim večji meri pa se financira tudi doktorski študij. **Javno mrežo visokošolskih zavodov dopolnjujejo zasebni visokošolski zavodi**, ki izvajajo koncesionirane in nekoncesionirane študijske programe in znanstvenoraziskovalno oziroma umetniško dejavnost s ciljem čim večjega zagotavljanja podpore in vključevanja v uravnotežen razvoj na nacionalni in lokalni ravni.
- 2.4.** Visokošolski sistem je disciplinarno pluralen, na ravni države je zagotovljena zastopanost vseh pomembnih temeljnih in aplikativnih področij. Naravnano je interdisciplinarno in močno podpira nove oblike sodelovanja ter kombinacij znanja. Pri tem je **visokošolski sistem tesno prepleten in usklajen s področjem raziskovanja**, vključno z javnimi in zasebnimi raziskovalnimi institucijami (človeški ter materialni viri, usklajene teme in prioritete) ter financiranjem (ARRS), in **omogoča sodelovanje visokošolskih zavodov z gospodarstvom in negospodarstvom**.
- 2.5.** **Javno službo na področju visokega šolstva sestavljajo izobraževalna, raziskovalna in umetniška dejavnost, ki so med seboj enakovredne in neločljivo povezane**. Visokošolski zavodi v okviru izvajanja javne službe na področju visokega šolstva izvajajo izobraževalno in raziskovalno oziroma umetniško dejavnost, ki morata biti medsebojno vsebinsko povezani, kar velja za vse stopnje študija. Raziskovalno delo, povezano z izvajanjem univerzitetnega, magistrskega in doktorskega študija, mora vključevati delo na področju temeljnih in aplikativnih raziskav, raziskovalno delo, povezano z izvajanjem visokošolskega strokovnega študija, pa delo na področju aplikativnih raziskav. Akreditiranje dejavnosti v okviru javne službe na področju visokega šolstva zajema akreditacijo izobraževalne in raziskovalne dejavnosti.
- 2.6.** **Raziskovalno delo na visokošolskih zavodih raste na mednarodno primerljivi ravni**, prinaša ključne pobude in je vključeno v pomembne evropske raziskovalne in razvojne programe, pokriva širok nabor področij ter dosega vodilno mesto v evropskem prostoru na posameznih nižnjih področjih, ki so v skladu z nacionalno strategijo razvoja družbe in gospodarstva. **Enako velja tudi za akademsko umetniško delo**.
- 2.7.** **Koncesija** se lahko dodeli za izvajanje študijskih programov, za katere je izkazana potreba v slovenskem prostoru in ki kakovostno nadgrajujejo raznolikost visokošolske izobraževalne ponudbe v Sloveniji oziroma se v okviru javne službe na področju visokega šolstva ne izvajajo v ustreznem obsegu. Pogoji za to je, da imajo zasebni visokošolski zavodi za svoje dejavnosti pridobljene akreditacije Nacionalne agencije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS), da torej izvajajo

kakovostne izobraževalne programe in z njimi vsebinsko povezano kakovostno raziskovalno oziroma umetniško delo.

- 2.8. Sistemsko so urejena razmerja med visokošolskim sistemom in višješolskim strokovnim sistemom, kar velja tudi za nadaljnjo smiselno diferenciacijo visokošolskih strokovnih in univerzitetnih programov, in to ob hkratnem spodbujanju ustrezno urejenih prehodov in medinstitucijskega ter mednivojskega sodelovanja, nenazadnje pa tudi povezav s srednješolskim izobraževalnim sistemom.
- 2.9. Vzpostavljen je sistem notranje organiziranosti univerz in visokošolskih zavodov, ki spodbuja sodelovanje oddelkov in/ali članic ter omogoča večje število interdisciplinarnih in multidisciplinarnih programov. Nastajanje takih se stimulira tudi med različnimi zavodi, prav tako med regijami.
- 2.10. Znanja so odprto dostopna tam, kjer so financirana z javnimi sredstvi.

3 ZAKONODAJA

Visoko šolstvo je javno dobro in javna odgovornost. Javno dobro in javno odgovornost se zagotavlja z jasnimi zakonodajnimi pravili in nadzorom nad njihovim spoštovanjem ter z zadostnim financiranjem iz javnih sredstev, da se prepreči prenašanje finančnega bremena na študente.

Potrebna je sprememba zakonodaje bodisi na način priprave enega zakona, ki bo enotno urejal izvajanje in financiranje dejavnosti, bodisi z zakonom o univerzi, ki bo enotno uredil financiranje izobraževalne, raziskovalne in umetniške dejavnosti v visokem šolstvu. Zakon mora zagotoviti stimulatívno delovno okolje za delavke in delavce na področju izvajanja visokošolskega izobraževalnega, raziskovalnega in umetniškega dela ter opredeliti načine in oblike prenosa znanja v okolje z namenom omogočiti univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom, da v največji možni meri izvajajo svoje poslanstvo in prispevajo k uspešnejšemu razvoju družbe kot celote. Prav tako mora zagotoviti rešitve, ki bodo univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom omogočile razvoj mehanizmov in instrumentov za učinkovito upravljanje, predfinanciranje in sofinanciranje raziskovalnih projektov ter izvajanje sobotnega leta. Zakon mora mednarodno primerljivo urediti pavšalno (lump sum) financiranje univerz in samostojnih visokošolskih zavodov z določitvijo vseh ključnih mehanizmov in instrumentov, ki so s tem povezani. Biti mora razvojno naravnán in omogočiti univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom vključevanje novih vsebin z mehanizmom pogajanja v okviru postopka določanja obsega izvajanja javne službe pred podpisom pogodbe o financiranju za naslednje obdobje. Spremenjena zakonodaja mora omogočiti transparentnost in enake pravice ter obravnavo študentk in študentov (dostopne študentske nastanitve, dostopnost študijskih virov ter opreme, dostopnost športnih in kulturno-umetniških aktivnosti ...) na vseh visokošolskih zavodih, hkrati pa dosledno spoštovati in diferencirati dihotomije zasebno (nejavno) nasproti javnemu ter državno nasproti civilnodružbeno.

Spremenjen zakonski okvir, učinkovito upravljanje in finančni viri bodo spodbujali dinamičen razvoj visokošolskih zavodov, kar bo omogočilo, da se bodo lahko hitro in učinkovito odzivali na sodobne potrebe družbe in gospodarstva.

Odprava administrativnih ovir oz. ustvarjanje pogojev in zagotavljanje avtonomije, ki naj npr. univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom olajšajo ter s tem pospešijo odpiranje novih študijskih programov in (sočasno) ukinjanje ali omejevanje števila vpisnih mest na določenih študijskih programih ob upoštevanju vseh standardov kakovosti in pravic študentov (nujna je večja avtonomija visokošolskih zavodov pri izbiri študentov ob vpisu) ob vzporednem izvajanju plačljivega študija (ohranjanje pravice do študija). Pri tem je potrebno upoštevati kadrovske in z znanjem povezane potrebe okolja, ki jih lahko zagotavlja visoko šolstvo. Obenem to zahteva ukrepe za boljšo koordinacijo (povezovanje visokošolskega prostora) tako na nivoju javnih univerz kot tudi v povezavi s samostojnimi visokošolskimi zavodi, ki izkazujejo ustrezen kadrovski potencial in infrastrukturo (tudi koncesije za institucije).

- 3.1. Zakonsko je zagotovljena **stabilnost financiranja** izobraževalnega, znanstvenoraziskovalnega in umetniškega dela visokošolskih zavodov z integralnim financiranjem javne službe, to je izobraževalne, raziskovalne in umetniške dejavnosti (»lump-sum« financiranje).
- 3.2. Omogočen je kakovosten in vsem dostopen študij; zagotovljeni so **stimulativni pogoji** za vpis na študijske programe za deficitarne poklice.
- 3.3. Izvedena je **sistemska ureditev** priznavanja neformalno pridobljenega izobraževanja s študentskim, prostovoljnim in drugim delom.
- 3.4. Vzpostavljena je **sistemska ureditev zagotavljanja vstopa na trg dela** za diplomantke in diplomante inovativnih interdisciplinarnih študijskih programov:
 - sistemsko je urejeno omogočanje hitrejšega odziva na družbene izzive z ustreznimi študijskimi programi (akreditacije, posodabljanja ...);
 - sistemsko je urejena posodobitev zakonskih in podzakonskih aktov ob akreditaciji novih študijskih programov.
- 3.5. Zagotovljeno je **stimulativno, trajnostno naravnano delovno okolje** za strokovne sodelavke in sodelavce, visokošolske sodelavke in sodelavce, visokošolske učiteljice in učitelje ter raziskovalke in raziskovalce.
- 3.6. Vzpostavljena je sistemska ureditev **primerljivih pravnoformalnih statusov visokošolskih učiteljic in učiteljev ter raziskovalk in raziskovalcev** in raziskovalcev.
- 3.7. Vzpostavljena je **sistemska ureditev položaja** visokošolskih učiteljic in učiteljev, ki omogoča lastno karierno načrtovanje in izvedbo znanstvenoraziskovalnega in umetniškega dela.
- 3.8. Izvedeni so **poenostavljeni postopki** zaposlovanja vrhunskih visokošolskih učiteljic in učiteljev ter raziskovalk in raziskovalcev iz tujine ter zagotovljeni pogoji za raziskovalno in umetniško delo visokošolskih učiteljic in učiteljev ter sodelavk in sodelavcev, vključenih v učni proces.
- 3.9. **Delo na domu** je kot posebnost univerzitetnega oz. visokošolskega prostora zakonsko urejeno.

4 FINANCIRANJE

Nacionalna pričakovanja na področju visokega šolstva so jasno določena. Sistem financiranja po principu pavšalnega financiranja (»lump-sum«) je v celoti izveden z vsemi vključenimi mehanizmi, visokošolski zavodi so na osnovi postavljenih zakonskih okvirov razvili mehanizme učinkovitega upravljanja kadrovskih, infrastrukturnih in razvojnih potencialov, instrumentov sofinanciranja in predfinanciranja raziskovalnih projektov ter izvajanja sobotnega leta.

- 4.1. Univerze in drugi visokošolski zavodi so po obsegu financiranja (izobraževalna, raziskovalna in umetniška dejavnost, investicije v osnova sredstva in raziskovalno opremo) v odstotku BDP-ja v prvi tretjini med državami EU-ja. Zagotavlja se stabilno financiranje izobraževalne in raziskovalne dejavnosti **v obsegu najmanj 4 % BDP-ja do leta 2025** (od tega 2 % iz javnih virov in 2 % iz zasebnega sektorja), ki vključuje tudi sredstva za razvoj in ostaja vsaj na tej ravni do leta 2030.
- 4.2. Univerzam in drugim visokošolskim zavodom je **zagotovljeno dolgoročno stabilno financiranje** v obliki integralnega financiranja javne službe (lump-sum), temelječe na financiranju študijskih programov (pasovno financiranje izobraževalne dejavnosti), raziskovalne dejavnosti na področju temeljnih raziskav in umetniške dejavnosti (pasovno financiranje raziskovalne in umetniške dejavnosti).
- 4.3. Izvedena je **sistemska ureditev investicij v zeleno infrastrukturo** – gradnja novih stavb in obnova obstoječih ter velika raziskovalna oprema (najemanje posojil s strani uporabnikov in povečanje dvanajstin za odplačevanje), financiranje vzdrževanja (obstoječe) infrastrukture in financiranje na področju IKT-ja in digitalizacije.
- 4.4. Zagotovljeno je **dodatno financiranje projektov na področju umetniške dejavnosti** vključno z mehanizmom mladih umetnic in umetnikov po vzoru mladih raziskovalk in raziskovalcev.
- 4.5. Cilji in delovanje visokošolskih zavodov, NAKVIS-a in financerja so medsebojno usklajeni, z jasno določenimi strukturami za upravljanje sistema in opredeljenimi odgovornostmi.

- 4.6. Zagotovljeno je financiranje za ohranitev in nadgraditev infrastrukture za bivanje domačih in tujih študentk in študentov ter gostujočih visokošolskih učiteljic in učiteljev ter sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnih sodelavk in sodelavcev.

5 KAKOVOST

Visoko šolstvo dosega mednarodno primerljivo visoko kakovost in odličnost nad evropskim povprečjem pri vseh standardnih kazalnikih. Je široko dostopno, mednarodno vpeto, ima razvite instrumente internacionalizacije doma ter študijske programe, ki se izvajajo tudi v angleškem jeziku. Slovenija ima postavljene zakonske okvire, ki omogočajo visokošolskim zavodom vzpostavitev mehanizmov in instrumentov, le-ti pa omogočajo mednarodno primerljivo izvajanje na raziskovanju temeljčega izobraževanja, temeljnega raziskovanja in prenosa znanja v okolje.

- 5.1. Vzpostavljeni so mehanizmi spodbujanja mednarodnega (transnacionalnega) sodelovanja, razvoja tretjestopenjskih programov ter sodelovanja z gospodarstvom in tudi s širšo družbo (vpetost visokega šolstva v okolje), še posebej na področju solidarnosti, kakovosti (in tudi prihodnosti) dela, socialne varnosti, družbene kohezije, vključevanja ranljivih ter obrobnih skupin, nediskriminatornosti itd.
- 5.2. NAKVIS opredeljuje kriterije vrednotenja kakovosti visokošolskih zavodov skladno z zakonodajo, potrebami okolja in mednarodnimi standardi ter skrbi za kritično vrednotenje in analizo mednarodnih lestvic ter uvrščanja visokošolskih zavodov nanje.
- 5.3. Vzpostavljeni so mehanizmi spodbujanja prenosa modela stalnega izboljševanja in (samo)evalvacije s področja **zagotavljanja kakovosti**, in sicer na podlagi ustreznih modelov in principov (artikulacije ciljev, ukrepov, njihovega sledenja, predvsem pa stalnega izboljševanja skozi kombinacijo notranje in zunanje refleksije tako na programski ravni kot na ravni visokošolskih zavodov).
- 5.4. Izvaja se kritična samorefleksija sistema visokega šolstva na ravni države z vključevanjem vseh ključnih deležnikov z namenom spreminjanja visokošolskega izobraževanja v skladu s potrebami družbe ter ob optimalnem izkoriščanju zmogljivosti novih tehnologij in znanstvenih dognanj, vključno s kulturnim in kreativnim sektorjem.
- 5.5. Ponujeni so **sodobni študijski programi za poklice in izzive prihodnosti**, ki zagotavljajo visoko zaposljivost in kompetence diplomantk in diplomantov za konkurenčnost na domačem in mednarodnem trgu zaposlovanja, pa tudi za aktivno državljanstvo in ustvarjanje lastnih zaposlitvenih priložnosti (npr. zagonsko podjetništvo, odprte inovacije, medsektorske iniciative), tudi v neprofitnem in nevladnem sektorju.
- 5.6. Študijski programi so zasnovani ter se ponujajo in izvajajo tako, da se odzivajo na potrebe okolja in družbe, hkrati pa odsevajo razvojne trende. Nabor študijskih programov ponuja tako temeljna kot aplikativna znanja. **Vzpostavljene so poglobljene, strukturirane povezave z neformalnim izobraževanjem ter drugimi vidiki vseživljenjskega učenja**. Prilagodljiv in personaliziran študij omogoča izvajanje vseživljenjskega učenja za različne življenjske razmere.
- 5.7. Na institucionalnem nivoju so vzpostavljeni mehanizmi spodbujanja in omogočanja doseganja najvišjih akademskih standardov ter fleksibilnosti, ki zagotavlja hitrejšo in učinkovitejšo diverzifikacijo študijskih programov (in institucij) po posameznih strokovnih področjih s ciljem zagotavljanja najprimernejših, interdisciplinarno usposobljenih kadrov za gospodarstvo in negospodarske dejavnosti.
- 5.8. Vzpostavljen je mednarodno primerljiv celovit sistem prenosa znanja v okolje.
- 5.9. Zagotovljena je **sistemska ureditev omogočanja in spodbujanja podjetništva** na vseh študijskih programih in smereh. To je spodbujano in zagotavljano (z ustrežno zakonsko ureditvijo) preko subjektov podjetniškega okolja zagonskih podjetij (spin-off, spin-out in start-up), ki temeljijo na znanstvenih ter umetniških dosežkih in rezultatih projektov. Pri ustanavljanju podjetij in drugih samostojnih oblik je zagotovljena tudi mednarodna vključenost, kadar je to potrebno zaradi mednarodnih raziskovalnih projektov.

- 5.10. Izvolitve v nazive** visokošolskih učiteljic in učiteljev, znanstvenih delavk in delavcev ter visokošolskih sodelavk in sodelavcev **na visokošolskih zavodih:**
- Kakovostni in kvantitativni kazalci pedagoške uspešnosti imajo pri postopkih izvolitev v naziv in napredovanju primerljivo utež glede na kazalce znanstvene odličnosti; smiselno se upošteva tudi uspešnost pri izvajanju projektov in druga strokovna uspešnost, odmevnost oz. priznani dosežki glede na področje izvolitve v naziv in polje akademskega delovanja.
 - Sistemske so implementirane rešitve (ki določajo merila in pogoje) za izvolitve v naziv strokovnjakinj oz. strokovnjakov iz gospodarstva in negospodarstva ter njihovo vključevanje v študijski proces. Spodbujajo se predvsem tiste strokovnjakinje in tisti strokovnjaki, ki imajo visoka etična načela in ki so dolgotrajno uspešni in prepoznani.
- 5.11.** Zagotovljene so sistemske rešitve za permanentno izobraževanje visokošolskih učiteljic in učiteljev ter sodelavk in sodelavcev ter za fleksibilnejše določanje delovne obveznosti.
- 5.12.** Ocenjevanje pedagoškega dela visokošolskih učiteljic in učiteljev je eden izmed mehanizmov notranjega zagotavljanja kakovosti in ena izmed pomembnih možnosti, ki jo imajo študentke in študentje, da lahko neposredno izrazijo svoje mnenje oziroma ocenijo pedagoško delo svojih učiteljic in učiteljev. Rezultati študentske ankete so dostopni zainteresirani javnosti. **Uvedeni so dodatni kazalniki vrednotenja pedagoške odličnosti.**
- 5.13.** Vzpostavljen je ustrezno posodobljen način iz raziskovalnega dela izhajajočega poučevanja, ki je osredotočen na študentke in študente, ki zagotavlja možnost prožnega prilagajanja kurikulumov za zagotavljanje ustreznih kompetenc in znanj diplomantk in diplomantov in ki vključuje ustrezno kombinacijo virtualnega in prezenčnega podajanja učne vsebine (pomembno je tudi priznavanje sodelovanja strokovnjakinj ali strokovnjakov in visokošolskih učiteljic ali učiteljev pri virtualnem podajanju učne vsebine v učnem procesu posamezne učne enote).

6 INTERNACIONALIZACIJA

Stopnja internacionalizacije slovenskega visokošolskega sistema je primerljiva z najboljšimi evropskimi univerzami. **Vzpostavljeni so mehanizmi za kroženje možganov in trajna skrb za razvoj slovenskega strokovnega izrazoslovja.** Zaposleni (raziskovalke in raziskovalci, visokošolske učiteljice in učitelji ter ostali) imajo zagotovljena sredstva, ki jim omogočajo vključevanje v elitne raziskovalne mreže in sodelovanje z njimi ter izkoriščanje dobrih priložnosti projektnega sodelovanja. Sobotno leto je vpeljano v prakso. Spodbuja se mobilnost študentk in študentov, visokošolskih učiteljic in učiteljev, sodelavk in sodelavcev ter strokovnih sodelavk in sodelavcev, saj študijske ter raziskovalne izkušnje v tujini širijo obzorja in prispevajo k akademskemu in osebnostnemu razvoju posameznic in posameznikov, odobravajo pa tudi kulturno raznolikost. Za doseganje dolgoročne mednarodne primerljivosti slovenskega visokošolskega prostora je izvajanje mednarodno primerljive internacionalizacije slovenskega visokošolskega prostora nujna. S spremenjeno zakonodajno ureditvijo je vzpostavljeno prilagodljivo in odzivno slovensko visokošolsko okolje, ki omogoča privlačne pogoje za študij in delo za namene internacionalizacije izobraževanja, raziskovanja in umetnosti ter pridobivanja visokokvalificiranega kadra iz tujine.

S sinergičnimi učinki, ki jih prinaša internacionalizacija visokega šolstva, in z večjo konkurenčnostjo gospodarstva ter posledično močnejšo in bolj samozavestno družbo se bo stopnja ogroženosti slovenskega jezika znižala. Pri razvoju visokega šolstva je upoštevana internacionalizacija, ki je dvosmerna. Pri tem je določeno, kako (ter v kolikšnih posameznih deležih):

- v Slovenijo pridobiti tuje študentke in študente, katerih materni jezik ni slovenščina;
- omogočiti in promovirati študij v Sloveniji vsem Slovenkam in Slovencem, ki živijo in bivajo v tujini (zamejke in zamejci ter tisti iz oddaljenejših krajev);
- stimulirati kakovostno dohodno mobilnost ter pridobiti tuje priznane visokošolske učiteljice in učitelje ter sodelavke in sodelavce, raziskovalke in raziskovalce ter strokovne sodelavke in sodelavce za hitrejši razvoj posameznih področij v Sloveniji;

- d. doseči večjo odhodno mobilnost iz Slovenije: slovenskih študentk in študentov v tujino (kratkoročno in za celo študijsko obdobje) in slovenskih visokošolskih učiteljic in učiteljev ter sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnih sodelavk in sodelavcev na področjih, ki v Sloveniji še niso konkurenčno dobro razvita in kjer lahko gradimo komplementarnost posameznih področij s tujimi institucijami znanja.
- 6.1.** Določeni so pomen in oblike internacionalizacije ter delež tujih študentk in študentov ter visokošolskih učiteljic in učiteljev, sodelavk in sodelavcev, raziskovalk in raziskovalcev ter strokovnih sodelavk in sodelavcev. Določena so prioriteta področja oziroma regije tako za prihodne kot odhodne mobilnosti, vendar ne izključevalno. Med prioriteta področji ostaja zahodni Balkan.
- 6.2.** Izvedena je ambiciozna ter strateška **internacionalizacija kurikulumov**. Povečano je število skupnih študijskih programov s tujimi visokošolskimi institucijami ter drugih oblik poglobljenega pedagoškega sodelovanja.
- 6.3.** Oblikovan je **nabor študijskih programov**, ki jih posamezna visokošolska inštitucija ponuja v **tujih jezikih** – prednostna je usmeritev v podiplomske študijske programe. Visokošolski zavodi za vse tri stopnje študijskih programov avtonomno vodijo ustrezno jezikovno politiko.
- 6.4.** Poskrbljeno je za sistematično privabljanje zamejskih Slovenk in Slovencev za študij v Sloveniji.
- 6.5.** Visokošolske ustanove skrbijo za **razvoj slovenskega strokovnega izrazoslovja**.
- 6.6.** Univerze in drugi visokošolski zavodi so uspešno **integrirani v vse mednarodne dejavnosti**, še posebej v evropske mreže univerz, imamo visok delež mednarodnih študentk in študentov ter visokošolskih učiteljic in učiteljev, sodelavk in sodelavcev ter raziskovalk in raziskovalcev.
- 6.7.** Zagotovljeni so pogoji (tudi odprava administrativnih ovir) in **privlačno akademsko okolje** (pedagoško in znanstvenoraziskovalno ter umetniško) **za tuje študentke in študente** na vseh stopnjah študija, mlade, obetavne tuje znanstvenice in znanstvenike na začetku kariere ter vrhunske mednarodno uveljavljene raziskovalke in raziskovalce ter visokošolske učiteljice in učitelje iz tujine (tudi Slovence).
- 6.8.** Sistemsko so urejeni pogoji, na podlagi katerih tuje študentke in tuji študenti v RS študirajo enako kakovostno kot slovenske študentke in študenti.
- 6.9.** Zagotovljena je **sistemska rešitev za dodeljevanje štipendij** odličnim študentkam in študentom ter mladim znanstvenicam in znanstvenikom oziroma umetnicam in umetnikom ne glede na državljanstvo.
- 6.10.** Sistemsko je urejeno **financiranje poučevanja slovenskega jezika** za tuje študentke in študente ter zaposlene, ki se želijo vključiti v študijske programe, ki se izvajajo v slovenskem jeziku, vključno z ustrezno promocijo teh programov.
- 6.11.** Sistemsko je urejena virtualna mobilnost ob klasični geografski transnacionalni mobilnosti.
- 6.12.** Z mednarodno vpetostjo je zagotovljena možnost izobraževalnega in raziskovalnega dela vsem visokošolskim učiteljicam in učiteljem ter sodelavkam in sodelavcem, ki skrbijo za razvoj posameznega znanstvenega področja, kot tudi vsem študentkam in študentom.

7 DIGITALIZACIJA

Za obstoj in napredek visokega šolstva je nujno potrebno slediti trendom digitalne preobrazbe (in jih tudi sooblikovati) ter vzpostaviti sistemsko in normativno okolje, ki bo to omogočalo. Trenutno stanje je povezano z naslednjimi izzivi:

- a. Obstajajo velike razlike med organizacijami oz. sistemi vodenja zavodov kakor tudi posameznih članic. Posledično se med njimi močno razlikujejo poslovni procesi in na njih temelječe informacijske rešitve. Ker je implementacija rešitev neposredno povezana s podporo procesom, se sredstva drobijo za parcialne rešitve, ki niso procesno usmerjene in učinkovno usklajene.
- b. Realizacija digitalne preobrazbe visokega šolstva brez upoštevanja poslovnih oziroma informacijskih procesov ne bo imela željenih učinkov. Rešitev je čim večja stopnja konsolidacije in standardizacije ključnih procesnih področij v posameznih zavodih ali na nivoju visokega šolstva, vzpostavitev agilnih procesov, ki omogočajo hitre prilagoditve okolju (vključno z razvojem na

potrebah temeljčih rešitev), in šele nato njihova avtomatizacija s sodobnimi informacijskimi tehnologijami ter morebitno podporo tehnologij strojnega oziroma globokega učenja. Prioritetno je potrebno uvesti kontinuiran proces digitalne preobrazbe visokega šolstva, ki vključuje pregled in konsolidacijo ključnih procesnih področij v visokem šolstvu, njihovo preobrazbo in implementacijo s sodobnimi informacijskimi rešitvami.

Digitalizacija in odprta znanost bosta pomembno spremenili (prenovili) poučevanje, učenje, raziskovanje in inoviranje, kar bo pomembno vplivalo na delovanje visokošolskih ustanov.

- 7.1.** Oblikovana je **strategija digitalizacije** visokega šolstva za razvoj digitalnih učnih okolij in študijskih vsebin ter za razvoj pedagoških pristopov in sodobnih modelov učenja ter poučevanja z uporabo IKT-ja in digitalnih orodij za vključujoče izobraževanje. Ta temeljijo na odprtih principih, široki oziroma splošni dostopnosti, podatkovni varnosti, vključenosti ter transparentnosti.
- 7.2.** Digitalizacija na področju **učenja in poučevanja na daljavo** se razvija strateško, upošteva tako vse ključne trende v svetu ter EU-ju kot tudi specifično slovenskega prostora, kadrov, opremljenosti študentov in institucij. Ta razvoj še naprej krepi sodelovalnost, hkrati pa podpira kreativnost ter prožnost pri realizaciji živega stika oz. lokalizaciji visokošolskih procesov. Institucije in posamezniki so opolnomočeni (imajo ustrezna znanja, veščine ter naravnost oziroma motivacijo) za ustrezno kombiniranje orodij ter pristopov glede na vsakokratno spremenjene razmere tako glede mobilnosti študentov in zaposlenih kot glede njihovega obvladovanja digitalnih orodij ter razpoložljivosti opreme vključno z načini izvedbe (s fizično prisotnostjo ali na daljavo oz. kombinirano).
- 7.3.** Visoko šolstvo se hitreje odziva na potrebe iz okolja z razvojem relevantnih znanj, veščin in kompetenc, je odporno na izredne okoliščine, pospešuje kakovosten gospodarski, trajnostni družbeni in okoljski razvoj, je agilno, odprto različnim skupinam uporabnikov znanja in znanosti, vlaga v zeleno, odporno, odprto, vzdržno in digitalno povezano visokošolsko infrastrukturo ter v inteligentno opremo, razvija pametne predavalnice, nadgrajuje in optimizira izrabo obstoječe visoke tehnologije, ki je dostopna za vse deležnike.
- 7.4.** Zagotovljeno je **sistemsko financiranje zelene, odporne, odprte, vzdržne in digitalno povezane visokošolske infrastrukture** ter inteligentne opreme za izvedbo digitalne preobrazbe in razvoj pametnih predavalnic.
- 7.5.** Razvoj in izobraževanje na področju informacijskih storitev in vsebin, ki zagotavlja preseganje digitalne vrzeli in ločnice.
- 7.6.** Infrastruktura za širokopasovne internetne povezave je zagotovljena po celi Sloveniji, usmerjena je v sprotno posodabljanje v skladu z vznikajočimi potrebami in razmerami.
- 7.7.** Vzpostavljena je **enotna študentska digitalna identiteta**, ki je sinhronizirana z elektronskim visokošolskim sistemom (eVŠ) in ki preko aplikacij študentkam in študentom tako v Sloveniji kot v tujini omogoča številne dejavnosti (izposoja virov, pregled urnika in koledarja, komunikacijske storitve na več nivojih, organizacijska, upravna in administrativna opravila itn.).
- 7.8.** Vzpostavljene so **sistemske rešitve za krepitve človeških virov** na področjih, potrebnih za izvedbo digitalne preobrazbe (digitalna varnost in etika, umetna inteligenca, digitalna didaktika itn.) in samega izobraževalnega procesa.
- 7.9.** Zagotovljeni so mehanizmi krepitve področij IKT-ja in medijskih študijev, pa tudi medijske produkcije in umetnosti, saj pri vseh kot ključne kompetence nastopajo poglobljeno razumevanje, produkcijsko obvladovanje in kritična refleksija IKT-ja, od katerih je družba vedno bolj odvisna.